

B. Almond, 1996, pp. 266-268).

Individualismul liberal care a fost generatorul eticii drepturilor și este susținătorul actual cel mai consecvent este atacat de către ideologiile de stânga, de către cele de dreapta și chiar din interior, de exemplu, în virtutea multiculturalismului și dreptului la diferență). Obiecția frecventă împotriva unui astfel de cadru normativ centrat pe drepturile persoanei este aceea că accentuează egoismul și lipsa de responsabilitate față de alții. Cu alte cuvinte, că individualismul promovată de liberalism este ne-etic. Dar o astfel de obiecție nu se poate susține.

Este greșit să considerăm că individualismul liberal centrat pe drepturi este incompatibil cu responsabilitatea odată ce fiecare drept pe care îl are o persoană este limitat de același drept pentru altă persoană. Libertatea oricui are o singură limită: libertatea altei persoane. Problema cea mai importantă, cel puțin în perspectivă utilitaristă și în cea a eticii virtuții o reprezintă contribuția extinderii și exercitării drepturilor la **dezvoltarea omenească**. În regimul comunist drepturile fundamentale erau cele la viață, muncă și pace. În același timp, exista pedeapsa cu moartea, nu se raportau născuții vii decât după o săptămână pentru ca, în cazul în care aceștia mureau, să fie trecuți la avorturi, nu la decese. Grija era îndreptată spre ființele nenăscute. Dreptul la muncă avea cel puțin două aspecte corelate: obligația de a munci și închisoarea pentru parazitism, legarea de un loc de muncă prin repartitie și dispariția relației salariu-merit. Dreptul la pace era exercitat propagandistic și implica "războiul întregului popor". Drepturile la libertate, proprietate și căutarea fericirii erau incompatibile cu un astfel de regim, precum și cu codul moral specific acestuia (un cod moral colectivist *Codul eticii și echității socialiste, al muncii și vieții comuniștilor*) în care construcția comunismului era scop în sine iar indivizii, mijloace pentru atingerea lui. Un astfel de cod exprima în același timp, dispariția distincției între morala publică și cea privată, între morala privată și cea profesională. "Munca și viața", implicate în titlu, anulau posibilitatea alegerii între moduri de viață alternative, ca și posibilitatea creării autonome a codurilor particulare pentru diverse profesii. Un cod universalizant încălca un principiu generic al oricărei etici profesionale, pe cel al autonomiei.

Interacțiunea dintre religie și economie

Galina Țurcan, conf. univ.

Interimar, dr., ASEM

Religion and economics are two interrelated areas of culture. The relationship between religion and economic activity of man has existed since ancient times. Religion has had and has an active influence on the behavior of believers in the economy and production, the attitude toward work. This is evidenced by the experience of all world religions. Best of all the influence of

religion on the economy is observed in the economic ethics. All religions develop norms and values relating to the economy. But they do not point to specific ways to implement them. Finally, it should be noted that certain religious values and attitudes may contribute to the development or decline of the economic system.

Și religia și economia, după premisele lor culturale exprimă activitatea unui subiect istoric unitar. Religia tinde să realizeze o viziune universală asupra lumii, iar economia se concentrează pe satisfacerea intereselor materiale ale omului. Aceste două forme ale culturii se află într-o anumită legătură și interacționează, influențându-se reciproc, dar această interacțiune nu este lesne de umbrărit de fiecare dată. Legătura dintre religie și activitatea economică a omului există din cele mai vechi timpuri. Religia a influențat și continuă să influențeze comportamentul uman în sfera economică, influențează atitudinea oamenilor față de muncă în sfera economică. Despre această legătură mărturisește experiența tuturor religiilor.

Mai vizibilă influența religiei asupra economiei este în domeniul eticii economice. Chiar și în cazul când etica economică a unei societăți nu este dependentă nemijlocit de religie, în ea se pot regăsi arhetipuri religioase și de aceea se poate vorbi despre o etică creștină, islamică sau iudaică, de exemplu. Criterii morale și maxime cu privire la comportamentul economic al oamenilor în societate au fost elaborate în cadrul confesiunilor religioase, inclusiv celor mai răspândite: creștinism, islam, induism, budism, confucianism.

Etica economică este influențată în mod diferit de către diferite confesiuni religioase. De exemplu, legea islamică (sharia) permite profitul, dar interzice dobânda. Băncile islamice nu au dreptul să acorde împrumuturi cu dobândă (riba). În schimb, sunt oferite alte produsele bancare, cum ar fi ihara (o formă de leasing), musharaka (participație), murabaha (împărțirea profitului).

Totuși, chiar dacă religiile fundamentează norme obligatorii vieții economice, ele nu indică mecanisme concrete ale realizării lor. De aceea apar diferite interpretări și concretizări ale acestor norme în practica economică.

Relația dintre economie și religie este obiectul studiului mai multor cercetători. De exemplu, despre relația dintre religie și economie, se pronunța încă în sec. XVIII teologul John Wesley (1703-1791), fondatorul metodismului. Înțelegând că relația dintre domeniul religios și cel economic nu este unidirecțională, el a observat că succesul economic și sporirea bunăstării tind să conducă la o reducere a participării la viața religioasă și la diminuarea credinței, astfel el a concluzionat că o creștere economică prea accentuată poate fi dăunătoare vieții religioase și a început să militeze pentru utilizarea pe scară largă a câștigurilor în scopuri de binefacere. [1]

Influența religiei asupra vieții economice a fost amplu analizată de către gânditorul german Max Weber (1864-1920). În cea mai cunoscută lucrare a sa, „Etica protestantă și spiritul capitalismului”, el a înaintat teza fundamentală

conform căreia etica religioasă a protestantismului calvinist, mentalitatea caracteristică acestei confesiuni, a condiționat apariția și dezvoltarea capitalismului în țările din occident. Weber accentua că în elaborarea mentalității economice capitaliste religia a avut un rol destul de important.

Regăsim în scrierile religioase multe categorii pe care economia le utilizează și în prezent.

Crearea bunurilor materiale în economie se realizează prin muncă. Viziuni specifice asupra muncii sunt specifice pentru diferite confesiuni religioase. Atitudinea creștinismului față de muncă pare să fie contradictorie. Dacă ne fundamentăm pe principala scriere creștină, Biblia, atunci pe de o parte, munca apare ca o pedeapsă. Omul, care era la început în Rai, este pedepsit de Divinitate să muncească în sudoarea frunții. În Biblie scrie că Dumnezeu i-a zis lui Adam: „Pentru că ai ascultat vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: „Să nu mănânci”, blestemat va fi pământul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! (Geneza, cap. 3, versetul 17, 19). Pe de altă parte, munca este văzută ca o activitate cinstită și în Noul Testament se accentuează în mai multe versete necesitatea de a munci.

În islam, munca este privită și ca un drept, și ca o obligativitate. Cuvântul „muncă” se întâlnește în 360 de ayate în Coran. Și de fiecare dată se vorbește despre necesitatea de a munci. De aceea, islamul mai este numit religia „a acțiunii”. Musulmanul trebuie să muncească, ținând cont de faptul de ce fel de muncă are nevoie societatea. Munca unui giuvaer nu ar fi binevenită din perspectivă islamică într-o societate săracă în care nu are cine să producă alimente. [2, p. 4]

Cu privire la atitudinea față de proprietate, pentru tradiția ortodoxă este, de exemplu, specifică atitudinea ostilă față de bogăția “păcătoasă” care este văzută ca fiind temporară și secundară față de valorile religioase. În Noul Testament se apără cei săraci și se condamnă bogăția. Cu toate acestea, renunțarea la proprietatea privată nu este obligatorie în creștinism. Acest lucru îl fac doar acele persoane care au atins deja un anumit nivel al conștiinței, pășesc pe calea perfecționării spirituale, de exemplu, călugării. În islam se consideră că dreptul de proprietate îi aparține lui Allah, iar prin el – comunități de musulmani. Omul se folosește temporar de aceste bunuri, cu acordul, și cu știrea Divinității. [4, p. 69-70] Și în învățătura creștină omul este doar un econom al bunurilor aflate la îndemâna sa, și nu stăpânul acestora.

Bogăția de asemenea, se află în centrul atenției religiilor. De exemplu, atitudinea față de bogăție în creștinism nu a fost nici odată favorabilă. Încă Părinții Bisericii vorbesc despre pericolul pe care îl comportă acumularea excesivă a bogăției. Isus îi deplânge pe cei bogați, blamează accentuat lăcomia. Iar cei săraci sunt declarați de către el moștenitori ai împărăției lui Dumnezeu.

Unul dintre momentele care apar în religie cu privire la economie este echitatea economică. În islam, ordinea economică trebuie să îmbine în sine echitatea socială și echilibrul. Este interesantă viziunea islamică în vederea dreptății economice. Cei săraci au dreptul la o parte a bogăției celor bogați, lucru care apare sub forma de zakyat. Iar în societate, din perspectivă islamică, sunt permise toate tipurile de activitate economică, dacă aceasta nu dăunează intereselor comunității și nu încalcă legile și valorile islamice.

Referințe bibliografice

1. Bălan Sergiu, *Viața religioasă și comportamenul economic*.
2. Khan Moshin S., Mirakhor Abbas. *Islam and the Economic System*.//Review of Islamic Economics, 1992. - Vol. 2, No.1.
3. Pop Napoleon, Ioan-Franc Valeriu. *Credință și economie: un eseu despre cunoaștere, credință, virtuți și performanță*. București, 2009.
4. Жданов Н.В. *Исламская концепция миропорядка*. Москва, 1991.

Problema științifică și rolul ei esențial în cercetare

Mihai Braga, dr. conf.

Universitatea Tehnică a Moldovei.

Ce prezintă o problemă științifică? Să vedem cum este prezentată problema ce trebuie cercetată de către unul din marii gânditori ai secolului al XX-lea Martin Heidegger. În lucrarea sa fundamentală „Ființă și timp”, în paragraful n.1 care poartă denumirea „Necesitatea unei reluări explicite a întrebării despre ființă” Heidegger scrie: „Pe solul contribuțiilor grecești la interpretarea Ființei s-a constituit o dogmă care, nu numai că declară întrebarea despre sensul de Ființă ca superfluă, dar și sancționează omiterea acestei întrebări. Se spune: „Ființa” este cea mai generală și cea mai goală noțiune. În acest fel ea se împotrivesc oricărei încercări de a o defini. Această noțiune de maximă generalitate, și de aceea nedefinibilă, nici nu are nevoie de o definiție. Fiecare o folosește tot timpul și înțelege ce semnificații îi dă în funcție de circumstanțe. Cu aceasta este adus la evidență de-la-sine-înțelegerii acel ceva care, ca ascuns, a dus filosofarea antică în neliniște și a menținut-o în ea, astfel încât cine mai întreabă despre aceasta (Ființa) va fi acuzat de o încălcare a metodei.

La începutul acestei cercetări nu vor putea fi analizate în mod amănunțit prejudecățile care implantează și întrețin în mod constant lipsa de necesitate a întrebării despre Ființă. Ele își au rădăcina în însăși ontologia antică. Aceasta, la rândul ei, este suficientă – având în vedere tărâmul din care au apărut noțiunile ontologice de bază cu privire la legitimitatea adecvării categoriilor și a caracterului lor exhaustiv – pentru a interpreta pe firul călăuzitor al lămuririlor și răspunsurilor anterioare ale întrebării despre Ființă. De aici, noi vrem să